

<http://www.arianafghanistan.com>

دوم پریل ۲۰۲۰

خلیل الله معروفی

دنیائی پُر از عجائبات و غرائبات

خوب میدانم، که قبول کردن فارمولبندی عنوان مقاله خالی از اشکال نیست؛ پس ازین چه بهتر، که اولاً عنوان را از طریق صرف عربی و عُرف بزرگان زبان دری، حلاجی و توجیه کنم. به عزیزانی، که از "دستور زبان" بد میبرند، مشوره میدهم، که قسمت مقّمه را نادیده و ناخوانده بگذرند:

مقّمه:

- "عجیبه" کلمه عربی و به معنای "نکته عجیب و شگفت آور" است. جمع عربی این کلمه "عجائب" است. در زبان عربی و دری/فارسی از زمانه های بسیار قدیم "جمع الجمع" نیز مروّج بوده است، که معنای "جمع کلمات جمع" را میدهد. این بدین معناست، که "کلمات جمع" را میتوان مکرراً جمعبندی کرد. حالا اگر کلمه "عجائب" را، که جمع است، دوباره به حساب عربی جمع بندیم، ترکیب "عجائبات" به حاصل می آید - از نگاه صرف عربی "عجائبات" جمع سالم کلمه "عجائب" است.

عین نکته متوجه ترکیب "غرائبات" نیز هست، که جمع الجمع کلمه "غریبه" میباشد. "غریبه" کلمه عربی است و به امری و یا چیزی اطلاق میگردد، که در نزد اهل زبان "غرابت" داشته باشد؛ یعنی برای مردم "غیر عادی و غریب" بنماید. درینجا کلمه "غریب" در مفهوم اصلی آن به کار رفته است، نه در مفهوم اصطلاحی آن در زبان دری افغانستان، که مُعادل "فقیر" و "نادار" و به حساب زبان ارجمند پشتو "بی وزل" پنداشته میشود.

مگر از جمله عجائبات و غرائبات بسیار عجیب و غریب این هم هست، که حتی همین کلمات جمع الجمع را در زبان عامیانه کابلی باز هم جمع بسته و مثلاً "عجائبات ها" میگویند. زبان اهل زبان، دریاست و بعض نکات مورد استعمال مردم را باید بدون چون چرا پذیرفت؛ و به حساب افسانه های قدیم: «احمد زمچی ولی، گوش کن و تمّ مزن!!!»

این دو مثال کدام حالت استثنائی ندارند، بلکه نظائر زیاد آنها را در زبان خود میبینیم. جمع بستن "کلمات جمع"، معمولاً با اضافه کردن علامه جمع عربی یا دری/فارسی بالای یک کلمه "جمع عربی" صورت میگیرد. به ترکیبات ذیل توجه فرمائید:

- "اولاد" کلمه عربی و جمع عربی کلمه "ولد" است. کلمه "وَلَدٌ" (به ففتحین) در زبان عربی معنای "بچه" یا "پسر"؛ یعنی "فرزند نرینه" را میدهد. پس کلمه "اولاد" جمع "ولد" و در ذات و اصل عربی خود، در معنای "بچه ها" یا "پسران" است. در زبان دری ما اما "اولاد" را فارغ از "جنس" پنداشته و معمولاً به مفهوم کلمه "مفرد" استعمال میکنند. از همین خاطر علامت جمع "ها" را در آخرش چسپانده و "اولادها" گویند. در فارسی ایران به عوض "اولادها" ترکیب "بچه ها" را استعمال میکنند.

- "عملیه" کلمه عربی است و به یک مفهوم بسته ای، که ضمن آن عمل و کاری انجام میپذیرد، اطلاق میگردد. جمع عربی این کلمه "عملیات" است، که در طب و سکتور عسکری افغانستان تداول وسیع دارد. با وجودی، که ترکیب "عملیات" جمع کلمه "عملیه" میباشد، آن را دوباره جمع بسته و "عملیات ها" گویند؛ چنان، که از برای مثال ترکیبات "عملیاتی تکتیکی" و "عملیاتی تدافعی" در اصطلاحات اردو و "عملیاتی جراحی" در علم طب و طبابت بسیار شنیده میشوند.

- "افواها" جمع "افواه" است و "افواه" به ذات خود جمع "فوه" است. کلمه "فوه" (به ضم اول و واو معروف و های ملفوظ) در عربی "دهان" را گویند. پس "افواه" اصلاً در مفهوم "دهن ها" یا "دهان ها" میباید و اگر آن را مکرراً جمع کنیم، ترکیب "افواها"، به حاصل می آید. در اصطلاح معمول دری و فارسی، "افواه" و "افواها" را به معنای "آوازه" به کار میبندند.

- "اراکین" جمع "ارکان" است و "ارکان" به رسته خود جمع کلمه "رُکن". پس "اراکین" جمع الجمع لغت "رکن" میباید.

- "اسامی" جمع عربی کلمه "اسماء" و "اسماء" جمع عربی کلمه "اسم" است. پس "اسامی" جمع الجمع کلمه "اسم" میباید. و بسیار جالب است، که در عرف دفتر و دیوان و در زبان "میرزاقلمان" و بیشتر از همه در عرف "عریضه نویسان" افغانستان، "اسامی" را به حیث یک کلمه "مفرد" استعمال میکنند؛ چنان، که گویند:

«اسامی فلانی ولد فلانی چنین و چنان کرد» و یا «اسامی فلانی ولد فلانی ساکن چارقلع چاردهی کابل»

با این تمهید میرسیم به ترکیبات "عجائبات" و "غرائب" و امثال آنها، که از روزگاران بسیار قدیم در زبان دری/فارسی استعمال شده است و کلام خداوندگار بلخ، حضرت "جلال الدین محمد، مولوی رومی" و حضرت "سنائی غزنوی" و بزرگان دیگر شاهد مدعی ماست.

پس اگر امروز همین شکل و هیئت را به کار میبندیم، در واقع به بزرگان متقدم خود نیز، اقتداء کرده ایم. درین مورد ضمن یکی از مقالات سابقم در پورتال "افغانستان آزاد - آزاد افغانستان" به اشباع سخن گفته ام.

اگر این مقاله از نظر نویسنده زیباکلام، ارجمندم "حمید جان انوری" بگذرد، امیدوارم تا اینجا سخن را به حیث جواب سؤال خود، که مدتها پیش در محفظه نظرخواهی وبسایت "آریانا افغانستان آنلاین" مطرح کرده بودند، بپذیرند. و حالا وقت آن رسیده است، که از مقّمه گامی فراتر نهاده و به اصل مطلب برویم:

۱- عَتَمَعْتُولِ اِنْتِخَابَاتِ افغانستان:

از جمله عجائبات و غرائب، یکی هم مسأله "انتخابات ریاست جمهوری افغانستان" است، که به هیچ چیز دیگر شباهت ندارد به غیر از "کارنیوال" و "صحنه تمثیل" و "نمایش کومیدی" و برپا داشتن همزمان و دوگانه مراسم تحلیف - از طرف "رئیس جمهور منتخب"؛ یعنی "اشرف غنی" و حریف ناشکن و "رئیس خوانده" او؛ یعنی "عبدالله عبدالله یا عبدالله مربع و عبدالله به طاقت دو و یا عبدالله دوسره"، که خود را به اصطلاح "رئیس جمهور همه شمول" علم کرده است، واقعاً جایگاه خاص در عجائبات و غرائب سیاسی عالم دارد. شاید در تاریخ دموکراسی جهان حالتی نتوان سراغ کرد، که در یک اقلیم همزمان و در عین زمان و در بغل گوش یکدیگر، "دو رئیس جمهور" بر اریکه قدرت تکیه بزنند. اهل قلم در زمینه بسیار زیاد و بسنده نوشته اند و من بیشتر از آن نمیخواهم تبصره کنم، که به گفته عوام کابلی:

«روی سیاست بسیار نازک اس و به یک سیلی چندین روی اوگار میشه!!!»

۲ - دوحه - طعنه تلخ تاریخ:

قسمی، که همه خبر دارند، به تاریخ ۲۹ فیبروری ۲۰۲۰ توافقنامه ای بین حکومت اضلاع متحده امریکا و طالبان در مرکز سرزمین پلیستی "قطر"؛ یعنی "دوحه" امضاء شد. چنین قرارداد و موافقتنامه ای و آن هم با این "مرموزیت"، از نگاه من حکم "طعنه تلخ" را دارد و آن هم "طعنه تلخ تاریخ" را، که باید هرو مرو در ردیف "عجائبات و غرائب سیاسی عصر حاضر" درج گردد و بالأخره اگر از "خر لنگ سیاست" پائین شده و به موضوعات خوشایند بگذریم:

۳ - مردی، که خود را زن ساخت:

در پروگرام امروز ۲۰ فیبروری ۲۰۲۰ تلویزیون دوم دولتی المان (ZDF)، مردی را نشان دادند، که تغییر جنسیت داده است؛ یعنی اگر زمانی "مرد" بوده است، اینک دیگر "مرد" نیست، بلکه "زن" است. لباس زنانه میپوشد و سر و روی خود را به مانند زنان به هفت قلم سنگار میکند و به اصطلاح ایرانیان "اطوار زنانه در می آورد". این بار اول نیست، که در جهان به

اصطلاح "متمدن" غرب چنین کاری صورت می‌گیرد. جالب مگر اینست، که این بار، این "مذکر تَم مؤنث" یک "افغان" است و نام مبارکش هم "ن. ف." است.

۴ - "خوشحالم، که عروس افغانستان شدم":

صفحة "العربية" در بخش فارسی خود در یوتیوب، زیر همین عنوان یک زیباروی ایرانی را نشان میدهد، که عاشق یک مرد افغان گشته و پس از عروسی اینک مقیم کابل شده است. دخترخانم "سحر پناهی" نام دارد، که از طریق فیس‌بک با یک جوان افغان به نام "علی تلاش" آشنا شده و بعد از ازدواج همین حالا در کابل زندگی میکند.

از مزایای بی‌مَر و شمار عالم مجازی اینترنت یکی هم اینست، که "دلداده" را به "دلدار" میرساند و "عاشق" را به "معشوق". "علی" و "سحر" از طریق فیس‌بک باهم آشنا میشوند و بهم دل میبازند؛ یکی از افغانستان است و دیگری از ایران. بعد از گذر زمان قرار برین میشود، که "خانواده علی" جهت خواستگاری به ایران بیاید و از "خانواده سحر" رسماً طلبگاری کند. همین کار هم میشود و فامیل علی "پنج بار تمام" رهسپار ایران گشته و از سحر خواستگاری میکند. گویا کلک قلمزن مقرر و مقدر فرموده است، که این دو نوجوان بهم برسند و دلبر و دلدار هم گردند. داستان مکمل را به لنک ویدیویی محول میکنم، تا خواننده خود ببیند و بشنود، که سرنوشت چطور کار خود را میکند. ولی از تمام داستان، برای من یک جمله دلپذیرترین است و آن جمله ایست، که "سحر" بر زبان می‌آرد و با دلربائی خاص میگوید: "خوشحالم، که عروس افغانستان شدم".

بقیه داستان را از لنک بگیرید و لذت ببرید:

<https://iranianuk.com/۲۰۲۰۰۲۲۰۰۱۲۰۵۰۰۰۲-افغانستان-شدم-عروس-خوشحالم-که-عروس-افغانستان-شدم>

۵ - فلم ایرانی "خورشید" و بازیگران افغان آن، که همه کودک هستند:

در فستیوال سی و هشتم فلم ایران مسما به "فجر"، که در تهران دائر گشت، فلم "خورشید" را برجسته ساختند و تمام کارکنان عمده آن را به صحنه کشیده و از محضر هزاران تماشاچی گذشتاندند، که طبق معمول با لهله و شادی و چکچکهای متمادی و ممتد حاضران بدرقه گردید. درین فلم چند کودک افغان هم رول بازی کرده اند. این کودکان، کودکان عادی نیستند، بلکه کودکان خیابان و کودکان کار هستند، که جهت فراهم آوری اسباب معاش خانواده های خود مجبورند کار کنند. داستان بسیار جالب است و جالبتر از همه، موفقیت فوق العاده کودکان بازیگر آن است، که همه افغان هستند. خواهش من از خوانندگان عزیز اینست، که این چار کلیپ کوتاه را باز فرمایند و صحنه های جالب و احساس برانگیزش را تماشا کرده و بر کودکان هموطن خود آفرین گویند، که در دیار غربت و مسکنت، افتخاری سخت عظیم آفریده اند. سه کودک نازنین افغان؛ هریک "شمیلا شیرزاد" و برادرش، "ابوالفضل شیرزاد" و "روح الله زمانی"، که هر سه "کودکان کار" بوده اند، رول خود را با موفقیت تمام بازی کردند.

<https://www.youtube.com/watch?v=LgPmOJ1FWWA>

<https://www.youtube.com/watch?v=SjblZ3kk10g>

<https://www.youtube.com/watch?v=sTQWjOdrHrw>

<https://www.youtube.com/watch?v=۰۴DfELmIPuU>

(خلیل الله معروفی - همبورگ - ۲۰ مارچ ۲۰۲۰)

